

CÁC GIẢI PHÁP BẢO VỆ, PHÁT HUY GIÁ TRỊ CÁC DI SẢN VĂN HÓA PHI VẬT THỂ TIÊU BIỂU TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH QUẢNG BÌNH

MAI XUÂN THÀNH; TRẦN QUỐC HỘI

Sở Văn hóa và Thể thao Quảng Bình

Di sản văn hóa phi vật thể nói chung, các di sản văn hóa phi vật thể đã được ghi danh trong danh mục di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại và danh mục di sản văn hóa phi vật thể quốc gia nói riêng trên địa bàn tỉnh Quảng Bình là tài sản vô giá của các thế hệ cha ông để lại, có ý nghĩa rất quan trọng trong việc giáo dục thế hệ trẻ về truyền thống lịch sử, văn hóa của quê hương, dân tộc; giới thiệu, quảng bá về hình ảnh vùng đất, con người Quảng Bình đến với du khách trong và ngoài nước, tạo điều kiện để từng bước đưa du lịch Quảng Bình thực sự trở thành ngành kinh tế mũi nhọn, góp phần phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh.

Đến nay, trên địa bàn tỉnh Quảng Bình có Hát Ca trù của người Việt (đã được UNESCO đưa vào danh mục di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại cần phải được bảo vệ khẩn cấp); Nghệ thuật Bài chòi Trung Bộ Việt Nam (đã được UNESCO đưa vào danh mục các di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại); Có 7 di sản văn hóa phi vật thể đã được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đưa vào danh mục di sản văn hóa phi vật thể quốc gia gồm: Hò Khoan Lệ Thủy; Lễ hội Cầu ngư ở Quảng Bình; Lễ hội Đập trống của người Ma Coong, xã Thượng Trạch, huyện Bố Trạch; Lễ hội Đua, bơi thuyền trên sông Kiến Giang, huyện Lệ Thủy; Hò Thuộc cá huyện Minh Hóa; Lễ hội Tría lúa của người Bru - Vân Kiều, xã Trường Sơn, huyện Quảng Ninh; Lễ hội Đua thuyền trên sông Nhật Lệ, huyện Quảng Ninh và thành phố Đồng Hới.

Các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu ở Quảng Bình bước đầu đã được khai thác, phát huy giá trị, trở thành nguồn lực/sản phẩm du lịch, phục vụ phát triển du lịch của địa phương.

Tuy nhiên, công tác bảo tồn và phát huy giá trị các di sản văn hóa nói chung, các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu nói riêng trên địa bàn tỉnh Quảng Bình vẫn chưa tương xứng với bề

dày lịch sử và các giá trị văn hóa của địa phương; một số loại hình di sản văn hóa phi vật thể đang có nguy cơ bị mai một, thất truyền. Điều kiện về cơ sở vật chất kỹ thuật, các cơ chế chính sách về lĩnh vực quản lý di sản văn hóa phi vật thể chưa đáp ứng yêu cầu đề ra; đội ngũ chuyên gia còn thiếu. Công tác tuyên truyền, quảng bá về di sản văn hóa phi vật thể, sự phối hợp giữa các cấp, các ngành trong tổ chức khai thác phục vụ phát triển du lịch chưa chặt chẽ. Chính sách tôn vinh, đãi ngộ nghệ nhân, nhà nghiên cứu có công nắm giữ, truyền dạy và phát huy giá trị di sản văn hóa phi vật thể trên địa bàn tỉnh chưa được quan tâm đúng mức. Nguồn kinh phí hỗ trợ, công tác xã hội hóa các hoạt động bảo tồn, phát huy chưa đáp ứng yêu cầu... Để bảo vệ và phát huy tốt giá trị các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Quảng Bình cần thực hiện các giải pháp chủ yếu sau:

Thứ nhất, cần xây dựng, thực hiện các chính sách để huy động nguồn lực xã hội hóa các hoạt động tổ chức và bảo tồn, phát huy giá trị các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Quảng Bình. Trên cơ sở các Nghị quyết, chỉ thị của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về văn hóa, các cấp ủy Đảng, chính quyền các địa phương nơi có di sản cần phải nhận thức một cách đúng đắn giá trị đặc biệt, bản sắc văn hóa riêng của di sản trên quê hương Quảng Bình để từ đó tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo tập trung, thống nhất và có cơ chế, chính sách hợp lý, từng bước đáp ứng yêu cầu bảo tồn và phát huy giá trị di sản trong quá trình hội nhập và phát triển.

Thứ hai, động viên, tôn vinh những nghệ nhân đang bảo tồn, thực hành các giá trị văn hóa phi vật thể tiêu biểu; những người có nhiều kinh nghiệm, có nhiều đóng góp trong công tác giữ gìn, phát huy giá trị của các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Quảng Bình.

Thực hiện Nghị định số 62/2014/NĐ-CP, ngày 25/6/2014 của Chính phủ quy định về xét tặng danh hiệu “Nghệ nhân nhân dân”, “Nghệ nhân ưu tú” trong lĩnh vực di sản văn hóa phi vật thể, qua 3 lần triển khai xét tặng, Quảng Bình có 1 nghệ nhân được Chủ tịch Nước phong tặng danh hiệu “Nghệ nhân nhân dân” và có 9 nghệ nhân được Chủ tịch Nước phong tặng danh hiệu “Nghệ nhân ưu tú”. Trong thời gian tới, tỉnh cần ban hành các chính sách, các nghị quyết về chế độ đãi ngộ đối với nghệ nhân trong lĩnh vực di sản văn hóa phi vật thể tỉnh Quảng Bình.

Thứ ba, xây dựng các chương trình, kế hoạch, đề án bảo tồn, phát huy giá trị các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Quảng Bình. Cần tiếp tục triển khai công tác kiểm kê và tư liệu hóa các di sản văn hóa phi vật thể nói chung, các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu của địa phương nhằm khảo sát, đánh giá thực trạng một cách khoa học để tập hợp có hệ thống những tư liệu để xây dựng kế hoạch tiếp tục triển khai hoạt động sưu tầm, nghiên cứu, bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa phi vật thể trên địa bàn tỉnh Quảng Bình.

Thứ tư, nâng cao hiệu quả bộ máy quản lý, điều hành các hoạt động bảo tồn, phát huy giá trị các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Quảng Bình.

Thứ năm, tổ chức các hoạt động văn hóa, thể thao nhân các ngày lễ lớn của dân tộc, quê hương gắn với các hoạt động bảo tồn, phát huy giá trị các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Quảng Bình.

Thứ sáu, nâng cao hiệu quả công tác bảo tồn, phát huy giá trị các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu trên địa bàn thông qua các hoạt động du lịch, nhằm góp phần quảng bá, tuyên truyền về các giá trị văn hóa truyền thống của quê hương Quảng Bình.

Thứ bảy, tuyên truyền để nâng cao nhận thức và trách nhiệm của chính quyền các cấp và các tổ chức chính trị, xã hội trên địa bàn về trách nhiệm bảo tồn, phát huy giá trị của các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Quảng Bình. Các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Quảng Bình sẽ được bảo tồn, phát huy giá trị tốt hơn, hiệu quả hơn khi triển khai, thực

hiện có hiệu quả việc phổ biến, giải thích các quy định hiện hành về bảo vệ di sản văn hóa...

Thứ tám, xác định, đề cao vai trò cộng đồng trong tổ chức các hoạt động bảo tồn, phát huy giá trị các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Quảng Bình. Di sản văn hóa phi vật thể sẽ được bảo tồn, phát huy giá trị tốt hơn khi cộng đồng đang nắm giữ, thực hành di sản hiểu rõ về giá trị của di sản. Vì vậy, công tác tuyên truyền, phổ biến đường lối của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước; Luật Di sản Văn hóa đến sâu rộng trong quần chúng nhân dân cần phải được tuyên truyền thường xuyên, với những hình thức phù hợp với từng đối tượng trong cộng đồng nhằm nâng cao nhận thức của các cấp, các ngành và toàn thể nhân dân về vai trò, vị trí quan trọng, tiềm năng và thế mạnh của di sản văn hóa phi vật thể trong đời sống cộng đồng.

Thứ chín, quảng bá rộng rãi trên các kênh truyền thông về giá trị của các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Quảng Bình nhằm thu hút đông đảo du khách đến địa phương, góp phần phát triển kinh tế du lịch của tỉnh. Hiện nay, trên địa bàn tỉnh có đầy đủ các loại hình báo chí, các trang mạng, các nền tảng xã hội, đây là phương tiện, là công cụ tác động mạnh mẽ đến đời sống xã hội, truyền thông có vai trò tích cực trong công tác bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa nói chung, di sản văn hóa phi vật thể nói riêng, đặc biệt là công tác tuyên truyền.

Di sản văn hóa phi vật thể nói chung, các di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu nói riêng trên địa bàn tỉnh Quảng Bình khá phong phú. Trong quá trình sống, lao động, xây dựng và bảo vệ quê hương, những di sản văn hóa truyền thống ấy chính là phần hồn, là sự sống, là dòng chảy văn hóa tồn tại vững chãi và bền bỉ trong đời sống các cộng đồng dân cư trên địa bàn tỉnh Quảng Bình. Trải qua nhiều thế hệ, những giá trị văn hóa tinh thần đó đã được chất lọc, hun đúc, kết tinh để trở thành tài sản vô giá lưu truyền từ đời này sang đời khác. Bảo vệ và phát huy giá trị các di sản văn hóa nói chung, di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu tỉnh nhà nói riêng là vấn đề cấp thiết của các cấp ủy Đảng, chính quyền các địa phương và cũng là trách nhiệm của mỗi người dân ■